

ALUERAKENTTEEN MUUTOS -miten käy ikääntyneiden?

Valtiotieteen tohtori Timo Aro

@timoaro

26.1.2017, Turku

SISÄLTÖ

1. Aluerakenteen muutos
pähkinänkuoressa

2. Aluerakenteen
muutosten vaikutus
ikääntyneisiin

1.

Aluerakenteen muutos pähkinäkuoressa

ALUE- JA VÄESTÖRAKENTEEN KEHITYSKUVA 2017

- Kun kaikki vaikuttaa kaikkeen...: keskinäisriippuvuus lisääntyy, ilmastomuutos ja kestävyyskriisi käsillä, langaton tiedonsiirto muuttaa kaiken...ja herraties mitä muuta!
- Alue- ja väestörakenteen polarisaatio: sosiaalinen etäisyys kasvaa eri väestö-, ikä-, sosio-ekonomisten ryhmien sekä alueiden välillä. Eriytyminen ilmenee elämäntapaan, arvoihin, asenteisiin, tottumuksiin jne. liittyvänä arjen eriytymisenä (kuplat)
- Aluekehityksen ekonomisaatio ja suuret reformit: talous on keskiössä kaikkialla ja kaikessa, suuret reformit talous- ja hallinto-lähtöisiä ihmisten ja toiminnan sijaan
- Demografinen muutospaine ja kuntatalouden kriisi samanaikaisesti: kestävyysvaje 7-10 miljardia euroa lähteestä riippuen → velkakello raksuttaa → lisävelkaantuminen ei vaihtoehto → välttämättömyys uudistua kestäväällä tavalla ja säästöt=leikkaukset...
- Tulevaisuuden avainkysymys: mihin kasvu perustuu ja mitkä ovat kasvun lähteet

”Talouskasvu on kuntosaleja, sosiaalista mediaa, pokemonien jahtaamista, ruuanlaittokursseja, seikkailuja...ja kaikkea sel- laista mitä Tuomas Kyrön mielensäpahoit- taja pitäisi täydellisenä humpuukina”

- mukaillen Osmo Soininvaara -

Kuvan lähde: Suomen kansallisteatteri. Näytelmä: Ilosia aikoja. Mielensäpahoittaja

ALUE- JA VÄESTÖRAKENTEEN MUUTOSTRENDEJÄ

1. Kaupungistumiset ja vyöhykkeisyys

2. Alueellinen liikkuvuus

3. Demografinen muutospaine

4. Polarisoituminen, eriytyminen

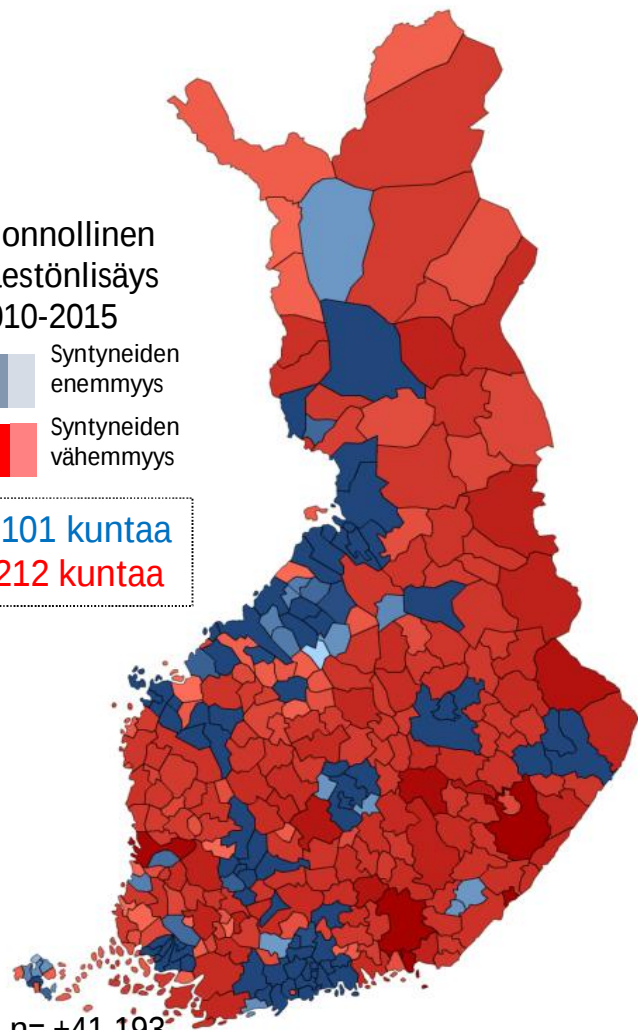

VÄESTÖNKEHITYS KUNNITTAIN 2010-LUVULLA

Luonnollinen väestönlisäys 2010-2015

Syntyneiden enemmisyys
Syntyneiden vähemmisyys

+ 101 kuntaa
- 212 kuntaa

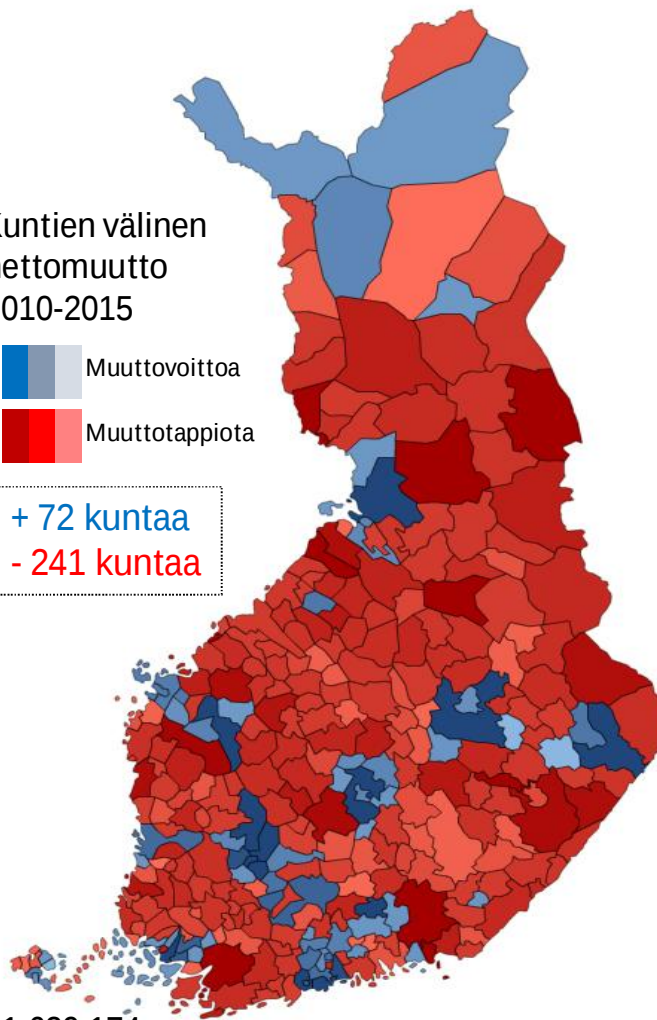

n= +41.193

Kuntien välinen nettomuutto 2010-2015

Muuttovoittoa
Muuttotappiota

+ 72 kuntaa
- 241 kuntaa

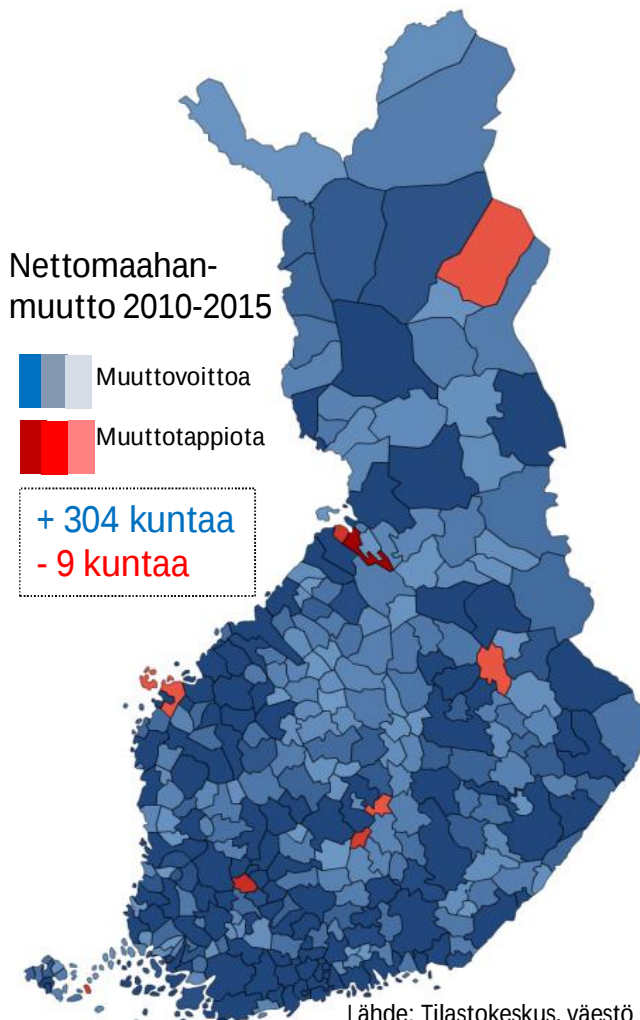

n= 1.629.174

Nettomaahanmuutto 2010-2015

Muuttovoittoa
Muuttotappiota

+ 304 kuntaa
- 9 kuntaa

n= +94.495

Lähde: Tilastokeskus, väestö
Kartta ja analyysi: Timo Aro 2016

ALUERAKENTEEN MUUTOS JA VÄESTÖMÄÄRÄ 250 X 250 METRIN RUUDUISSA

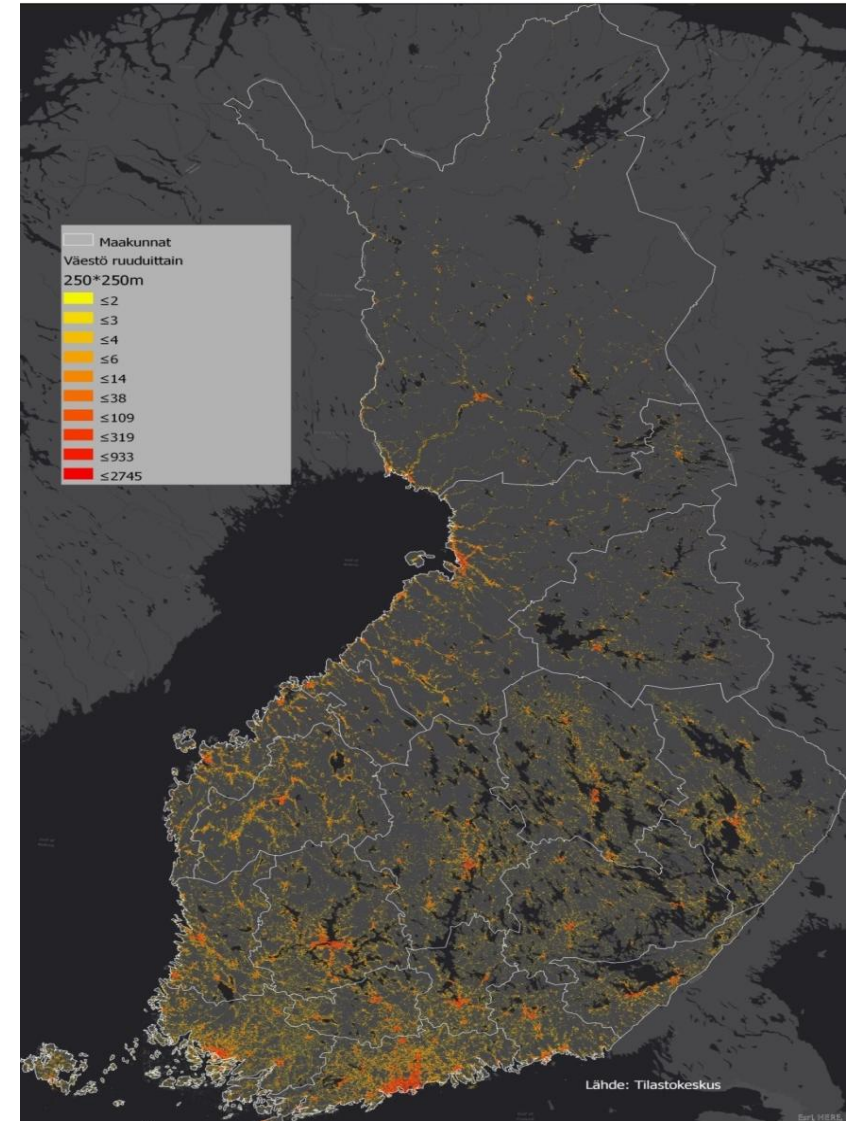
Suomen maapinta-ala:

- Vakituisesti asuttujen ruutujen määrä 6,7 %
- Asumattomien ruutujen määrä 93,3 % vuoden 2015 lopussa

Suomen keskipisteet:

- Maantieteellinen keskipiste sijaitsee Oulun alapuolella Siikalatvassa
- Väestöllinen keskipiste sijaitsee Hämeenlinnan Hauholla: valuu 1 km vuodessa alaspäin etelä-lounais -suunnassa

Lähde: Tilastokeskus, ruututietokanta;
Kartta: Timo Widbom 2016;
Analyysi: Timo Aro 2016

ALUERAKENTEEN MUUTOS JA VÄESTÖN KESKITTYMINEN

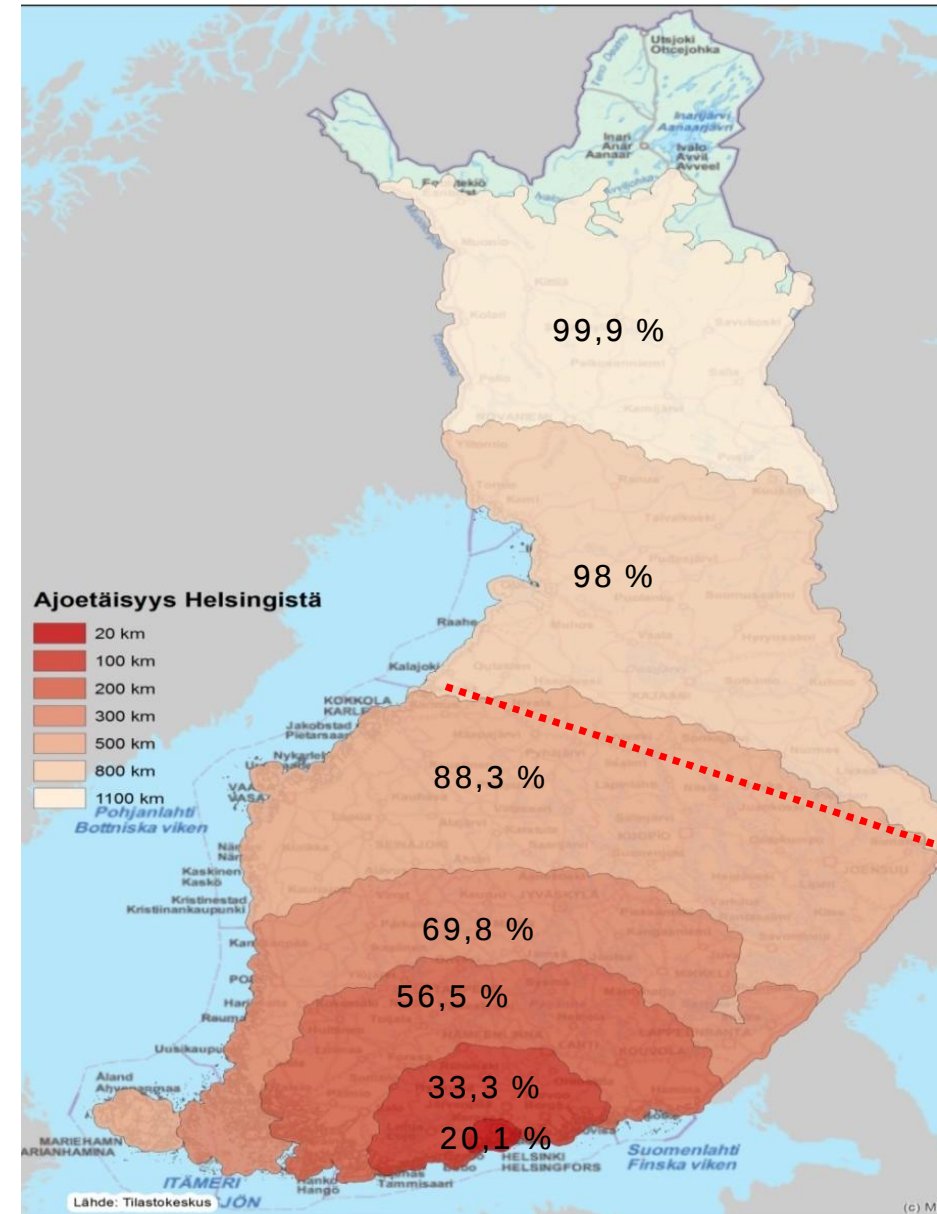
JOS HELSINKI ON AURIKOKUN- NAN KESKUS...:

- Joka viides asuu 20 kilometrin ja kolmas 100 km etäisyydellä Helsingistä
- Yli puolet asuu maksimissaan 200 kilometrin etäisyydellä Helsingistä

ALUERAKENTEEN MUUTOS 1990-2015:

- Yhdeksän kymmenestä suomalaisesta asuu linjan Kokkola-Joensuu –alapuolella
- Väestö kasvoi 200 kilometrin vyöhykkeellä Helsingistä 460 000 henkilöllä v. 1990-2015

Lähde: Tilastokeskus, ruututietokanta; Kartta: Timo Widbom 2016; Analyysi: Timo Aro 2016

ALUERAKENTEEEN MUUTOS JA VÄESTÖTIHEYS

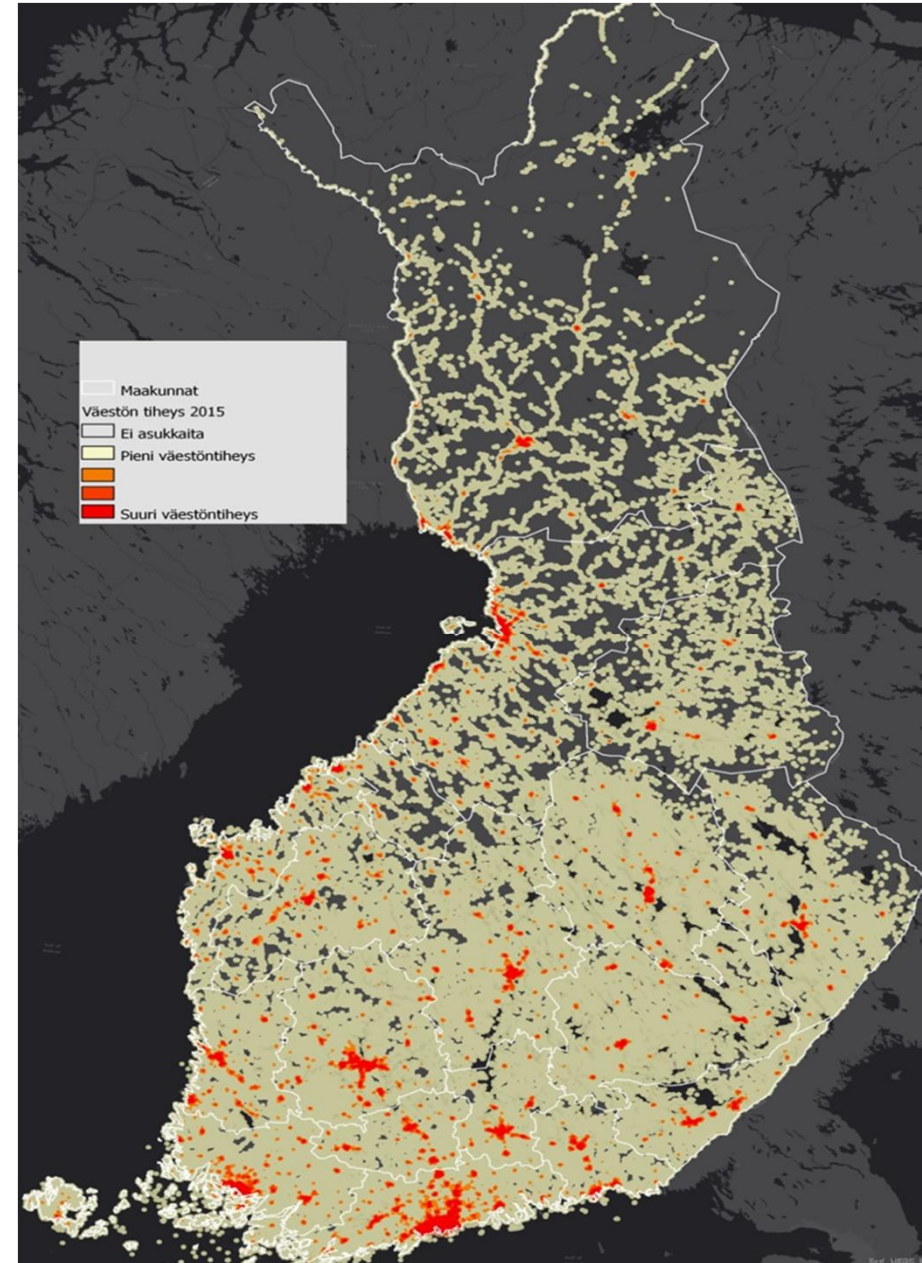
VÄESTÖTIHEYS:

- Kartta kuvaa asukkaiden määrää 250x250 metrin tilastoruuduissa: mitä enemmän oranssia, sitä enemmän väestöä ruudussa

VÄESTÖTIHEYS ALUEITTAIN:

- Väestötiheys koko maassa keskimäärin 18,1 henkilöä neliökilometriä kohden
- Vaihteluväli Helsingin 2933 asukkaasta Savukosken 0,16 asukkaaseen
- Alueittain väestötiheys korkein Uudella- maalla (178,1) ja Varsinais-Suomessa (44,5) sekä alhaisin Lapissa (2) ja Kainuussa (3,7)

Lähde: Tilastokeskus, ruutuaineisto
Kartta: Timo Widbom 2015
Analyysi: Timo Aro 2016

VÄESTÖLLINEN HUOLTOSUHDE 250 X 250 METRIN RUUDUISSA

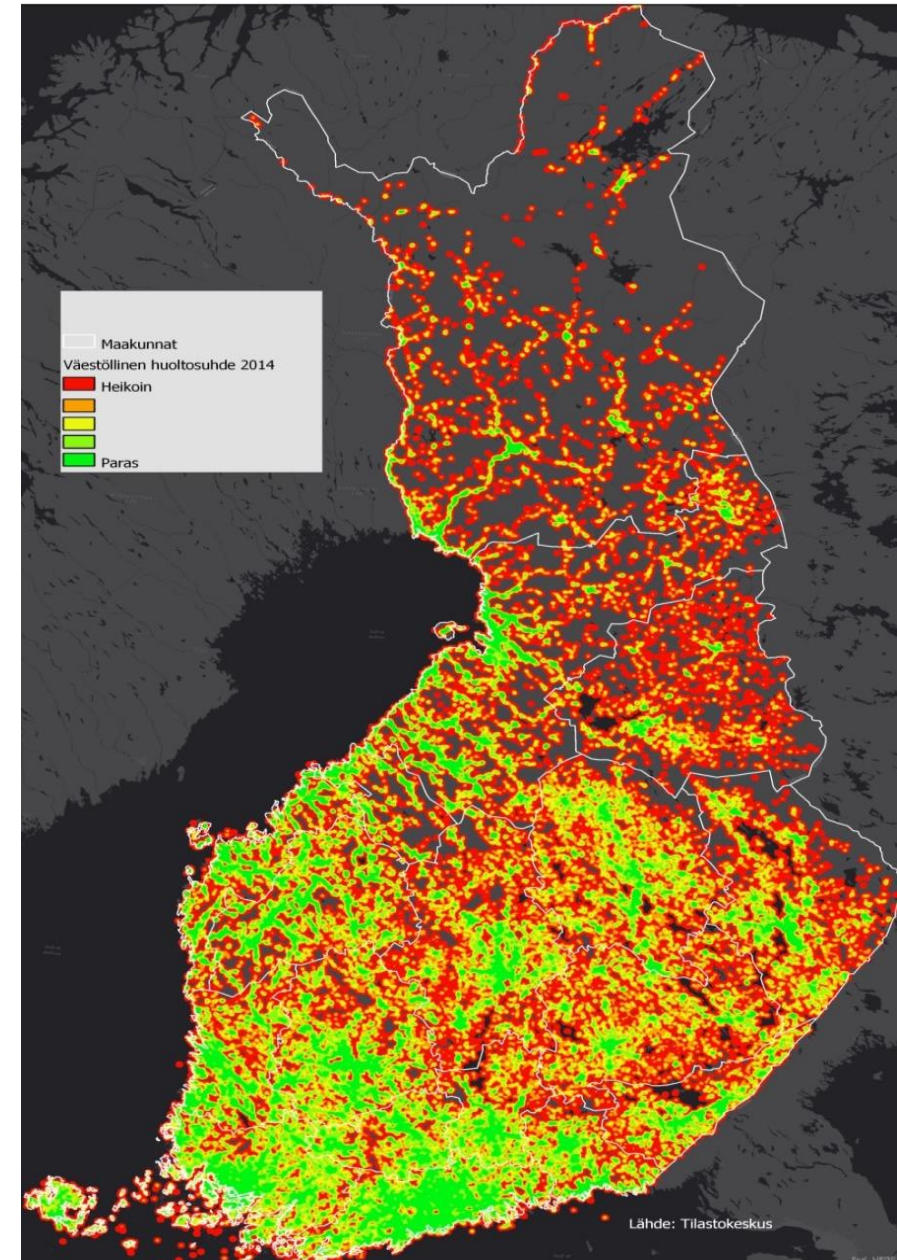
VÄESTÖLLINEN HUOLTOSUHDE:

- Kartta kuvaa lasten (alle 15 vuotiaat) ja eläkeläisten (yli 64 vuotiaat) osuutta suhteessa työikäiseen väestöön (15-64 -vuotiaat)
- Noin joka kuudennessa (16 %) asutussa ruudussa ei asunutta ainuttakaan työikäistä henkilöä

HUOLTOSUHDE ALUEITTAIN:

- Koko maan väestöllinen huoltosuhde 57,1 vuonna 2015 eli sataa työikäistä kohden oli 57,1 lasta tai eläkeläistä
- Huoltosuhde vaihteli kunnittain Helsingin 43,4 ja Luhangan 100,8 välillä
- Nykykuntarakenteella joka kolmannessa kunnassa huoltosuhde yli 100 vuonna 2030

Lähde: Tilastokeskus, ruututietokanta; Kartta: Timo Widbom 2016; Analyysi: Timo Aro 2016

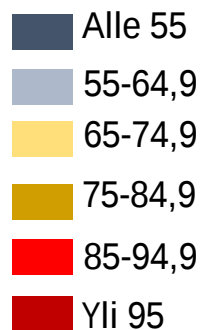

2015

*1.1.2016 alueluokituksen mukaan

VÄESTÖLLINEN HUOLTOSUHDE

Väestöllinen huoltosuhde eli lasten (0-14 v.) ja eläkeläisten (yli 65 v.) määrä suhteessa työikäisiin (15-64 v.) vuonna 2015 ja 2030

Maksimi
Kuhmoinen 102,8

5. Jyväskylä 49,7

2. Tampere 47,2

4. Turku 49,2

6. Espoo 50,2

3. Vantaa 49,0

1. Helsinki 44,0

2030

*1.1.2016 alueluokituksen mukaan

Maksimi
Salla 142,3

6. Vaasa 57,6

2. Tampere 54,3

3. Turku 54,9

5. Vantaa 56,4

4. Espoo 56,2

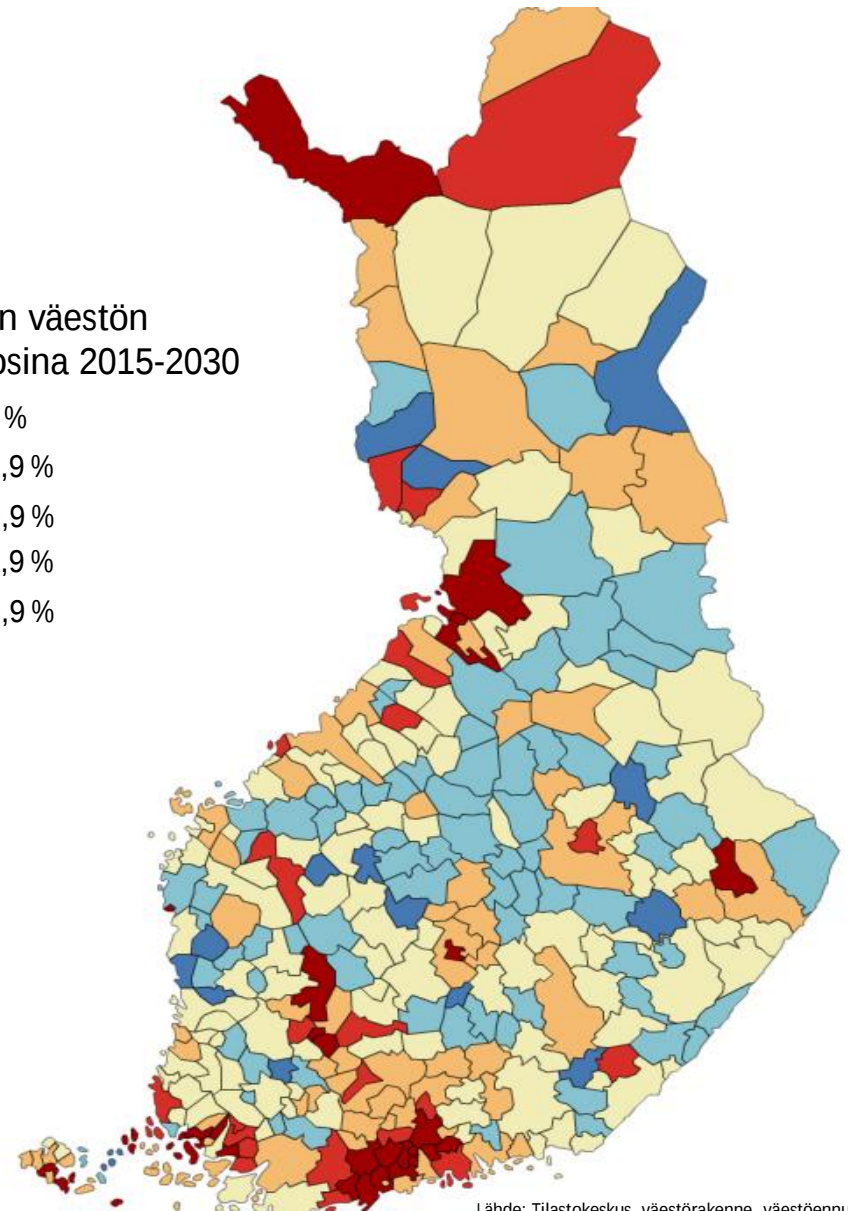
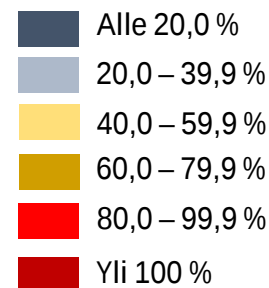
1. Helsinki 50,0

Lähde: Tilastokeskus, väestöennuste
Kartta ja data: Timo Aro 2016

YLI 75-VUOTIAAN VÄESTÖN MUUTOS % KUNNITTAIN 2015- 2030

- Yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa ennusteen mukaan noin 319 400 henkilöllä (66,2 %) koko maassa vuosina 2015-2030 eli vastaa Turun, Porin ja Rauman kaupunkien nykyistä asukaslukua!
- Alueelliset erot ovat suuria kuntien välillä: muutos on suurin suurten kaupunkiseutujen kehyskunnissa niiden varsin alhaisen lähtötason vuoksi. Yli 75-vuotias väestö kasvaa yli 100 % yhteensä 30 kunnassa vuosina 2015-2030: osuus kasvaa Manner-Suomen kunnista eniten Pirkkalassa (160,5 %), Siuntiossa (158,0 %), Kempeleessä (157,7 %), Kirkkonummella (157,3 %) ja Järvenpäässä (142,2 %).
- Osa harvaanasutuista, pienistä ja pitkien etäisyyksien reuna-alueilla olevista kunnista on käynyt läpi jo aikaisemmin väestö- ja ikärakennemuutoksen: yli 75-vuotiaiden osuus kasvaa vähiten Luhangalla (5,0 %), Rautavaaralla (5,0 %), Pomarkussa (9,0 %) ja Punkalaitumella (12,0 %)

Yli 75-vuotiaan väestön
muutos % vuosina 2015-2030

Lähde: Tilastokeskus, väestörakenne, väestöennuste
Kartta ja analyysi: Timo ja Rasmus Aro 2016

2015

YLI 75-VUOTIAIDEN OSUUS (%) VÄESTÖSTÄ

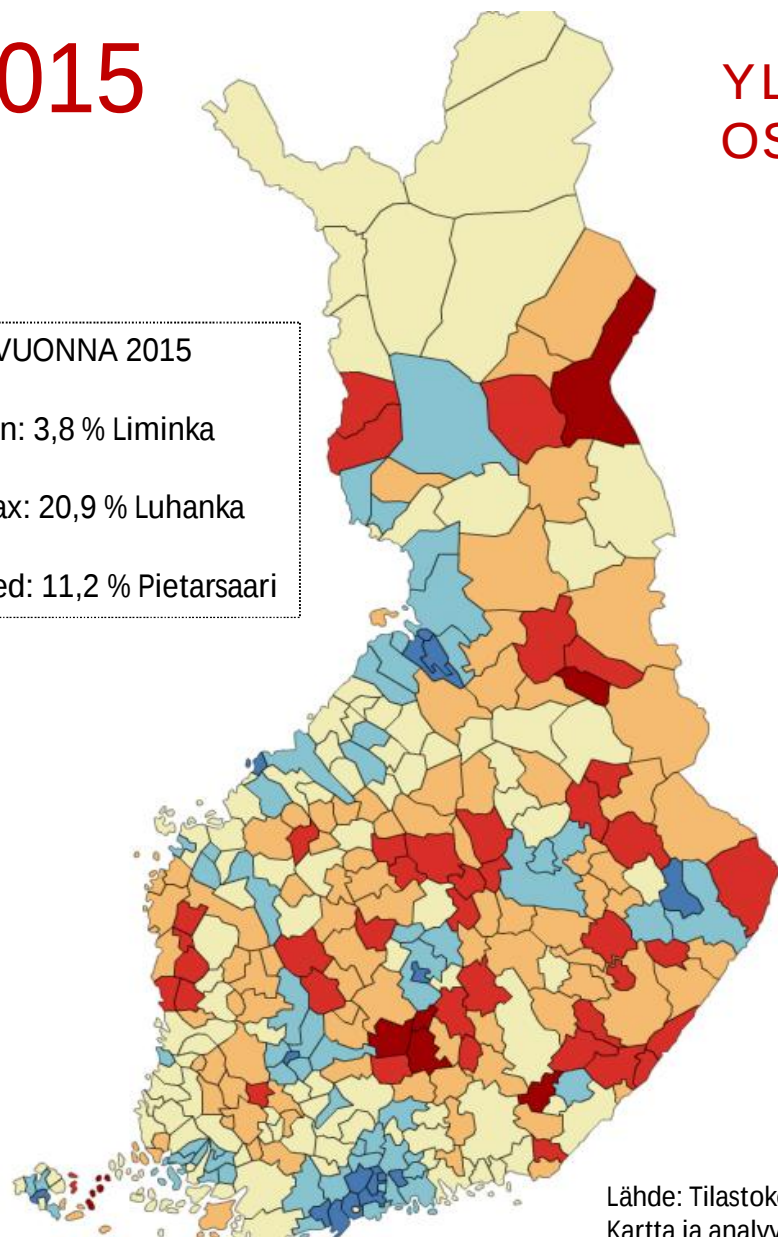
2030

VUONNA 2015

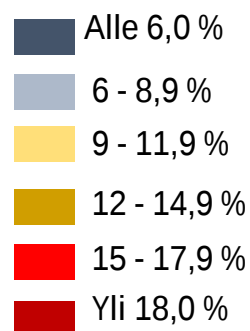
Min: 3,8 % Liminka

Max: 20,9 % Luhanka

Med: 11,2 % Pietarsaari

Yli 75-vuotiaan väestön osuus (%)
kunnittain vuonna 2015 ja 2030
nykykuntarakenteella (1.1.2016)

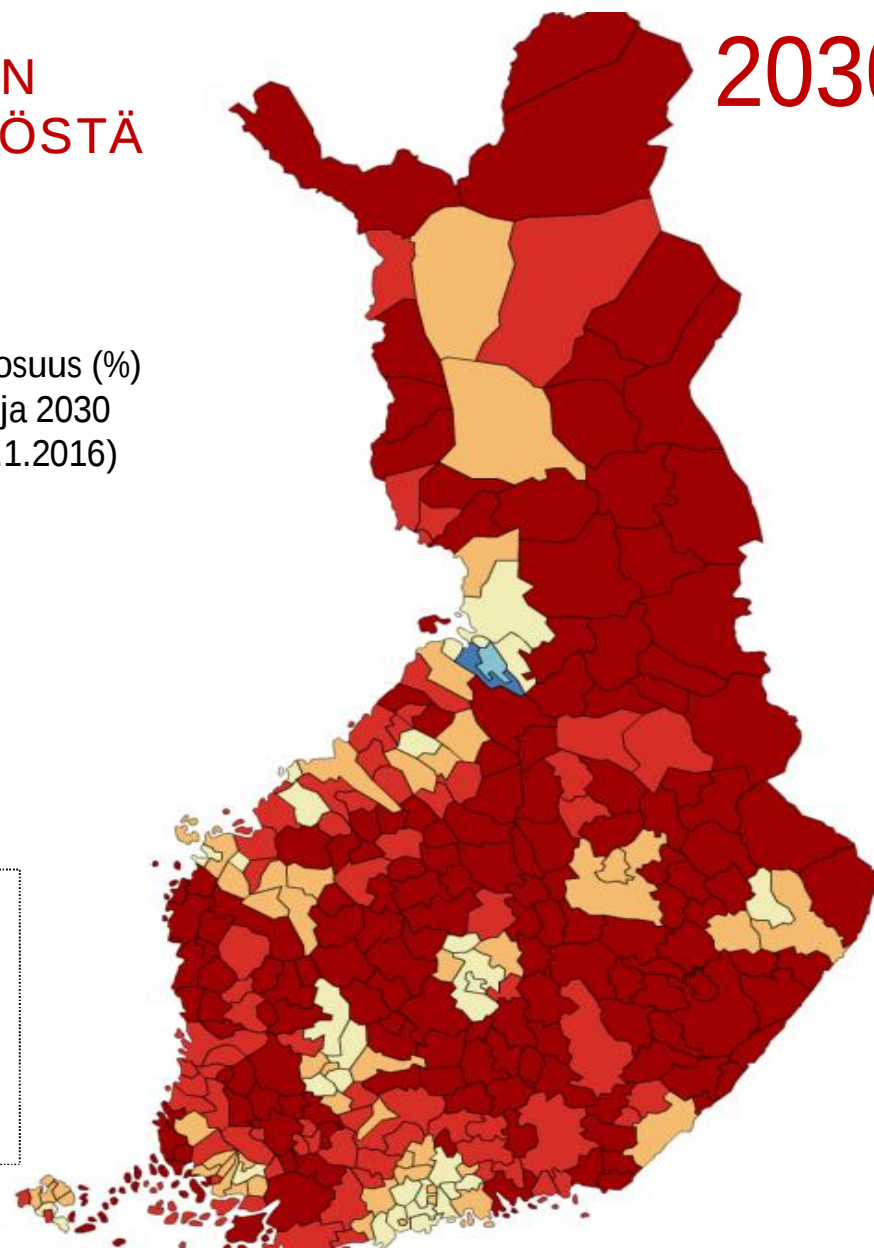

VUONNA 2030

Min: 6,8 % Liminka

Max: 31,4% Kuhmoinen

Med: 18,0 % Pomarkku

Lähde: Tilastokeskus, väestörakenne, väestöennuste
Kartta ja analyysi: Timo ja Rasmus Aro 2016

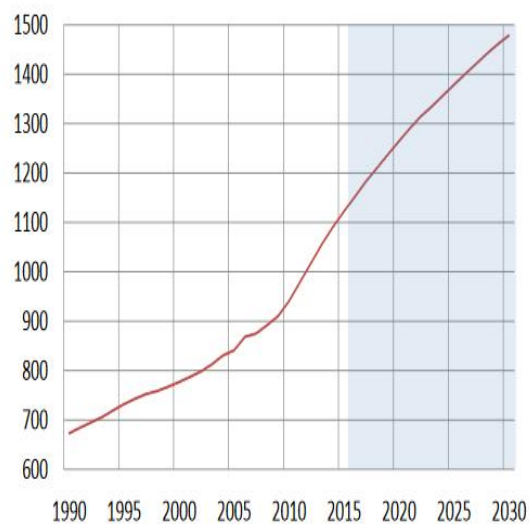
Työikäinen 20-64 vuotias väestö, 1000 henkeä

Väestön ikääntyminen
2015 – 2030

20-64-v. määrä vähenee n. 100 000

Yli 65-vuotiaat, 1000 henkeä

Yli 65-v. määrä kasvaa n. 400 000

VÄESTÖKEHITYKSEN PIRULLINEN YHTÄLÖ VUOSINA 2015-2030

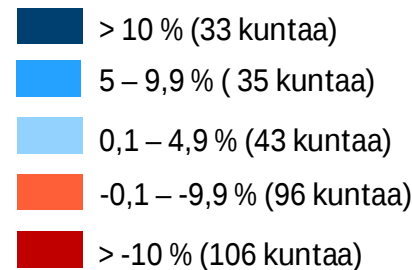

Lähde: Tilastokeskus, väestöennuste;
Martti Hetemäki, VM 2017

VÄESTÖENNUSTE KUNNITTAIN VUOSINA 2015-2030

- Väestö kasvaa yhteensä 111 kunnassa eli noin joka kolmannessa kunnassa vuosina 2015-2030
- Väestö kasvaa eniten Helsingin metropoli-alueella, Helsingin ja Tampereen välisen kasvu-käytävän vaikutusalueella, suurimmilla kaupunkiseuduilla, Lounais-Suomessa, Pohjanmaiden rannikkoalueella ja osassa Lappia
- Väestö vähenee noin kahdessa kolmesta kunnasta, jotka sijaitsevat keskisessä, itäisessä ja pohjoisessa Suomessa sekä Etelä- ja Länsi-Suomen suurten kaupunkiseutujen reuna-alueilla

Väestöennuste kunnittain vuosina 2015-2030 (%)

Tampere +26 431

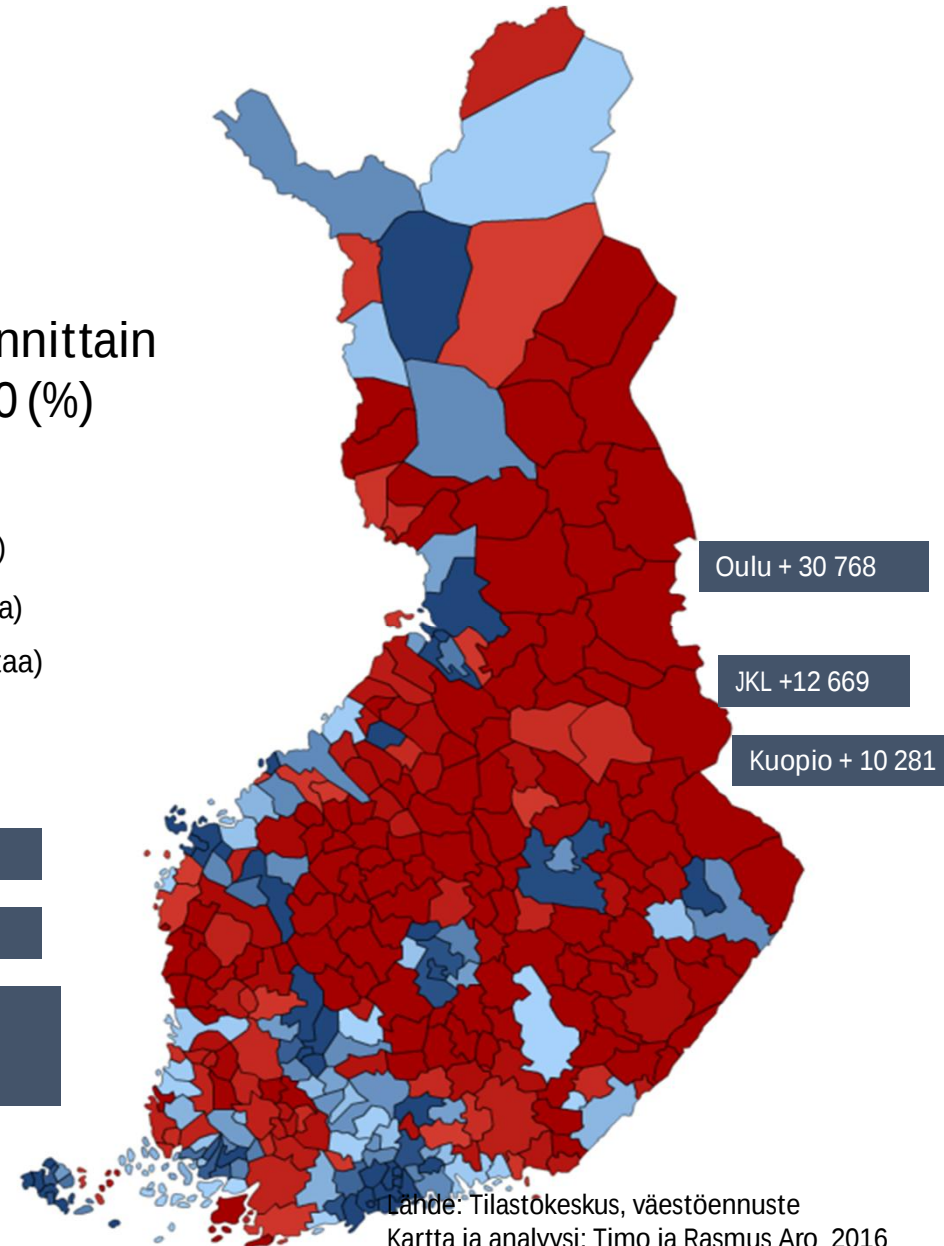
Turku + 16 066

Helsinki +91 578
Espoo +49 341
Vantaa + 30 231

Oulu + 30 768

JKL +12 669

Kuopio + 10 281

Lähde: Tilastokeskus, väestöennuste
Kartta ja analyysi: Timo ja Rasmus Aro 2016

Aluerakenteen muutosten vaikutus ikääntyneisiin

Miten käy ikääntyneiden?

- Ei mitenkään nykyiseen verrattuna: kyse ei ole mistään erityisestä tai poikkeuksellisesta muutoksesta nykyiseen tilanteeseen verrattuna lukuun ottamatta ikäryhmän määrällisen ja suhteellisen osuuden nopeaa kasvua
- Ikääntyneet eivät ole homogeeninen ryhmä: ikääntyneisiin suhtaudutaan varsin usein niin kuin he olisivat passiivisia toimenpiteiden kohteita. Esimerkiksi 65-74 -vuotiaiden toimintakykyyn, toimeentuloon, palveluiden käyttöön jne. liittyvät asiat eivät olennaisesti poikkea muista työikäisistä ikäryhmistä ja ikäryhmän sisällä olevat erot ovat samankaltaisia kuin muilla ikäryhmillä
- Väestön ikääntyminen haastaa vanhat toimintatavat: ikääntyneet ovat haaste ja mahdollisuus uusien palveluiden, tuotteiden ja innovaatioiden kehittämisen kannalta: Yhdeksän kymmenestä (90,6 %) yli 75-vuotiaasta asui kotona vuoden 2015 lopussa!
- Aluerakenteen muutosten vaikutukset: ilmenee ensisijaisesti vanhusten keskittymisenä kaupunkien ydinalueelle ja kuntataajajiin sekä alueiden sisäisenä liikkuvuutena kohti kaupunkien/kuntien keskustaajaman palvelukeskittymiä. Taajamien uusasuntotuotannossa iäkkäät ovat keskeinen kohderyhmä. Muutos näkyy jo yli 50-vuotiaiden ikäryhmien paikkaan ja asumismuotoon liittyvissä valinnoissa.
- Case Sulkava –ilmiö: sama kehityspiirre ilmenee isoissa, keskisuurissa ja pienissä kunnissa eri mittakaavassa

Sulkava –ilmiö

- Sulkavan ensimmäinen nelikerroksinen kerrostalo nousee kuntataajamaan Saimaan rannalle ja Atte-
don vetämän terveysaseman viereen (sote –palve-
lut ulkoistettu)
- Kerrostaloon tulee yhteensä 22 asuntoa, joista suu-
rin osa on rakennuttajan mukaan jo myyty. Neliö-
hinnat lähtevät 3000 eurosta ylöspäin
- Rakennuttajayritys on erikoistunut kerrostalojen
rakentamiseen pienehköihin kuntiin ja niiden kun-
tataajamaan
- Tulevat asukkaat Sulkavalta tai Savonlinnan ja
Imatran seuduilta. Kuntaan rakennetaan saman-
aikaisesti kattavaa valokuituverkkoa. Sulkavassa nyt
2 700 asukasta (4 500 asukasta vuonna 1980)

"Olemme niin ylpeitä siitä" – 2 700 asukkaan Sulkava saa historiansa ensimmäisen kerrostalon

Eteläsavolaisella Sulkavalla on menossa melkoinen pöhinä. Kerrostalon lisäksi kuntaan rakennetaan pian iso silta ja vedetään valokuitua maan alle.

Kirkkonylät 12.1.2017 klo 14:32 | päivitetty 13.1.2017 klo 10:10

Mitä sote-uudistuksen toteuttamisessa voitaisiin oppia jakamis- ja alustataloudesta?

"Elämme aikaa, jossa maailman suurin kauppa (Alibaba) ei omista yhtään kauppaa tai varastoa, maailman suurin hotellyhtiö (Airbnb) ei omista hotellia tai huoneita ja maailman suurin taksiyhtiö (Uber) ei omista autoja"

- Tulevaisuustutkija James Wallman -

Ainakin tätä...

1. **Pois seinistä:** tilojen käyttötarkoitukseen liittyvät muutokset, 24/7 käyttö ja ylipäättään monikäyttöisyys, muunneltavuus tarpeiden mukaan, omistaminen...
2. **Uuden teknologian hyödyntäminen:** iso D., turva- ja viestintäteknologia, kodissa asumisen mahdollistaminen niin pitkään kuin mahdollista jne.
3. **Rohkeus kokeilla, vapaus** valita...jos on mistä valita!

Lisätietoja

Timo Aro
@timoaro
timokaro@gmail.com
045 657 7890

